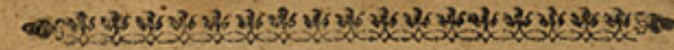

A. Peträus

Predikan
över
Torsten Stålhandske

Ab. P. Wald 1646.

V.
A
Sto
Ko

The
Gudsfruchtigas Frimodigheet/
Förklarar vthi en

Predican

vtae

H. K. M.ß och Sveriges Rikes Troo Mans/wedh
H. K. M.ß Armeer i Tyskland och Danmark/ förordnade
Generals öffuer Cavalleriet, och Öfverstes
til Håst och foot/

Den Adle och Wålborne

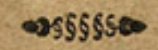
H. Torsten Stålhanskes

til Humelsund/ Öfwerby och Allten/ r.

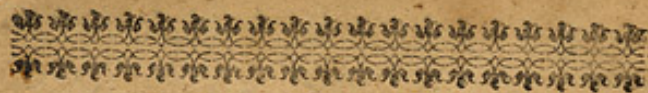
S. Lijf medh anseentligh Procels 3. Augusti
Anno 1645. fördes aff Åbo Slott in vthi Dooms
kyrkian i Åbo/ til des legerstadh:

Zälten aff

Æ S C H I L L O P E T R Æ O
S. S. Theol. D. Past. & Prof. i Åbo

Tryckt i Åbo aff Peder Wald/ Åhr 1646

Den Adle och Wälborne Frw/

K. Christina Horn

til Hummelsund/ Gfwerby/etc.

Min synnerligh gunstige Frw/
och godhe befordersta/

Alldöus tröst och hughwalelse/ vthaff Gudh alsmectigh
genom **JESU CHRISTUM.**

Adle och Wälborne Frw Generalinna / synnerligh
gunstige Frw och gode befordersta/ vthi Ruths books första Cap.
förmåles/huruledes een förnemlig Quines Person/vthaff den **H.**
R. och Prophetens David; hws och slächte/wed namn Naemi/boom
des vthi David; Stadh Bethlehem/ sedan hon medh sin Man/ hadhe
een tidh förhällit sig vthi the Moabiters land/ hadhe och ther mist sin
läre Man/ blifwit eensörjande och een bedröfwat Anekia: och kommit
så i sit änckie skänd Heem til Bethlehem igen och heela staden haf
wer gladt sig/ at hon war kommit igen/ lätit sig märckia/ at the hö
geligen frögdaes sig ther öffuer/ hafwer hon medh suckande och tår
rar/ lätit them förnimma/ at hon icke hadhe orsaal/ så synnerligen aff
thenne heemkombst/ sig at frögda/ ey heller the för hennes skull måtte
så högeligen frögda. **Sy**/ säger Hon: Full drog iagh här vth/
och toma hafwer **HERREN** lätit mig komma igen.
Hwi kalle ihniagh Naemi (thet är lustigh) effter **HERREN** hafwer för
tryckt mig/ och then Alsmectige/ hafwer bedröfwat mig. **Will**
för then skuld/ at såsom Gudh hadhe förvandlat Hennes gladelige til
skänd/

skänd/ som hen vthi Echtenskapet medh sin man hadhe/ vthi ett
sorgeligt änckestånd/ altså måtte the och nu hennes Namn
förvandla/ icke mera kalla henne Naemi lustigh/ vthan Mara/
thet är best och bitter/ sorgse och bedröfwat.

Medan sådan förvandling och ombyting/ med Naemie
och Mara/ medh lustigh och sorgse/ går thet alt för ett soort/
så länge Meniskan i thenne förvanskoligheten och säfengelig
heten lefwer. **Gudh** gifwer Enom een lust/ een gode stund/
dagh/ åhr/ ett eller flere/ men han kommer ther effter oförmo
deligen medh een förändring gör aff Naemi/ Mara/ aff lustigh
sorgse/ wender wårt hiertelige löge/ vthi een bitter gråat.

Nu är thet högeligen aff nöden/ at wij thenne föränd
ringen/ rätteligen och wäl besinna så at wij vthi wår olycka/ lift
wist behållom **Gudh** wänskap närhe och ynnest/ och kunnom
förwanta aff honom/ hielp och vprättelse/ aff sådant bedröf
wellsens stofft. **Är** altså Rådhligit/ medh Naemi bekenna/
at **HERREN** hafwer tryckt of/ then Alsmectige hafwer
bedröfwat of/ **HERREN** hafwer ödmärlat of; **Här** medh
gifwe wij **Gudh** åhran/ at han så mechtigh är/ til at besty
da of at inthet kan of wedersaras/ hans gudomligh willie och
tillståndelse för vthan/ at han ock så godh är/ at han icke sin barn
til onda/ skadha och vndergångh någbot bedröfweligit låther
hända/ vthan fast heller til mongahanda nytta/ fromma och
fördeel/ ehuru wäl wij then i bedröfwellsens tidh icke så see
och sköna kunne/ men framdeles warde wij then förnim
mandes och finnandes.

En sådan förändring/ medh lustigh och bedröfwat/ haf
wer **Ev.** och nogsame förfarit/ nu på en karte tidh; lustig
heet vthi ett Christeligt och anseeligt Echtenskap; bedröf
weise medh thes korta tidh/ oförmodelige och hastige föränd
ring

Y
A
Sto
Ko

ingh och anda / i genom E. W. Elskelige S. Herres dödes
lige fränfallande. Men sådant hafwer G. W. Almyndigh
giordt / som sådan och andra stora förändringar gör i werlden.
Han gifwer / han tager igen. Han gifwer lust / han skäncker
oek bedröfwelse. Til thenne förändringen måste wij icke an-
nat säija / än thetta: Wälsignat ware H. E. R. X. ans
Nampn / *Tob. 1.* Lofwat ware ditt Nampn H. E. R.
re wåra Faders Gudh / ty när tu är wredh så be-
wysar tu nådh och mildheet / och i bedröfwelsen
förlåter tu sünderna / them som åkalla tigh. Til
tigh min H. E. R. e wänder iagh mit ansichet / och
till tigh lyfter iagh min ögon up. Ditt råd stäär
icke vthi menniskiors wäld. Men thet weet iagh förs-
wisso / then som Gudh tienar / han warder effter frestelsen trö-
stat / och ifrån bedröfwelsen förlossat / och effter nepsten finner
han nådh / ty tu hafwer ingen lust til wår förderff ty effter
owäder låter tu åter skina Solen / och effter jemmer och
gråat / begäfwar tu oss rikeligen med glädie. Ditt nampne
ware ewiga åhra och loff tu Israels Gudh / *Tob. 3.*
Såsom med then heliga David: H. E. R. en är mit lius
och min helsa / etc. Ett beder iagh aff H. E. R. X. a-
nom / etc. *Psal. 27.* Hwilla ord i thenne Predicant äre aff migh
forteligen och eenfalletigen förklarade / hwilken effter E. W.
begiäran aff trycket vthgängen E. W. iagh på thet tienstwilli-
gaste wil dedicerat hafwa. Besallandes E. W. vthi
Gudz nådige beskydd til at önskeligh wälmåga / aff

honom

honom som hugswalelsens Gudh är / all kräftigh
tröst och wedergweckelse / E. W. altidh innerli-
gen önslandes. Daderat i Åbo 14. Febr. Anno 1646.

E. W.

Til

Behageligh dienst altidh williogh

Aeschillus Petrus Doct.

Textus Jaco 26 v. 5.

Herre när bedröfwelse på färde är,
Ja då är man tigh, när tu tröstar thom
Ja Ropa the medh englan. etc.

Ingång

til följande Predican.

HWart skall iagh gå för tinom Anda? och
 hwart skal iagh fly för titt Ansichte? Fore
 iagh vp i Himmelen/ så ästu ther: beddadhe iagh
 äth migh i Helsingwete/ sij/ så ästu ock ther. Toge
 iagh morgonrodnans wingar/ och blefwe yttarst
 i hafwede: Så skulle doch tin hand ther föra migh/
 och tina högra hand hålla migh: Siunger Gudz För-
 sambling i then 139. Psal. Vthi hwilka ord/ vthwalde i H. E. N.
 ranom E. Hristo läres/ at Gudh wär kåre Himmelske Fadher/
 Sålom han almechtigh är/ så är han ock allestedes närwaran-
 des/ at bewijssa och låta see sin Almechtighz/ så at ehwar wij äre
 wistas och wandrom/ boe och blifwom/ mit vthi wärlden/ eller
 ytterst i hafwet/ vp i Himmelen/ eller neder i jorden/ Så är
 Gudh ther hoos of tilstådes och närwarandes. Wij kunne
 för hans Andas ingesstådes gå/ wij kunne för hans Ansichte ing-
 stådes fly. Och är Gudh ingalunda någon säfang/ ästådhare
 medh sin gudomligh närwarelse/ vthan wärckar och gör sioorat-
 ting medh sine barn/ then til fromma och fördeel/ 1. Psal. 126. v. 3.
 Hans hand förer them/ och hans högra hand håller them. Ps. 63.
 v. 9. Antingen the lefwa eller döo/ höra the honom til/ Rom. 14.
 v. 8. siue dödas sielar annammar han vthi sine hand/ Sap. 3.
 Hans dödh skole lefwa. The gå vthi en Cammar/ och sluta
 dören igen effter sig/ fördölia sig ett licet ögnableck/ Esa. 26.
 Kan altså Gudz barn inthet hinderligt wara til thetas sielars
 wälstånd och frögdefulle vpståndelse/ ehwar Gud them aff then
 na werlden til sig kallat.

A ij

En

En sadhan kundskap och troo/ om Gudh wär kåre Him-
 melske Fadhers närwarelse/ kräftiga wärckan/ wilia och wärds-
 nat / om war timmelige och ewiga wälfärd/ hafwer ingalunds
 da feelat och factas/ thenne Edle och Wälborne Herre/ Herr
ERIKEN SCHULHANSSON/ etc. Nu S. hoos
GBDH/ vthan fast meera thenne kundskapen och troon/
 kunnat hoos hönd til taga och stärka sig/ som han görliga hafwer
 kunnat see och märckia/ kräftige bistånd/ aff Gudz närwarelse/
 i ächtkillige häffrige drabbningar / och gruswelige blodh badh/
 ther ifrån han som oftast medh lycka och seger är tilbaka kom-
 men. Hafwer förthen skul wäl wist/ och fulleligen troot/ at
 thet wore liffa myckie? hwar Gudh täcktes honom kalla ifrån
 thenna wärlden/ så ock wara liffa myckie hwar hans lekamen
 måtte begrafwen warda. Docht icke thes mindre aff en synner-
 ligh kärleek til st kåre Fäderuesland/ hafwer han effter någre
 heliga och läslige Måns Exempel, ästundat/ sin krops hwilc
 Cammar här vthi st kåre Fädernesland i thetta lostige Stors-
 furstendömet Finland i then anseelige Domkyrka här vthi A-
 bo Stadh/ effter som ock hans S. ge Lekamen ifrån Tyskland
 medh een anseeligh Comitaat och Prydnat lyckelige antom-
 men/ och här för wåra ögon skald är.

Wij hadhe wäl medh alla andra trogna Patrioter/ gerna
 sedt thenne Salige Herren lengre lefwa/ bådhe sin elskeligh
 kåre Husfru til hugnadt och glädie/ så ock wårt kåre Fädernes-
 land / til ytermera manligit och troget bistånd/ emoot thes
 illwiliande och hefftige fiender/ hwilkom modet aff hans dödes-
 sigdt affgång/ icke licet wechsandens warder. Wij besinne ock
 i thetta falledt/ hwadh Gudh talar hoos Esa. 3. cap. Ty sij/
H. E. Kren H. E. Kren Zebaoth skal bortaga aff
 Jerusalem och Juda alt vppehälle/ brödz vppe-
 hälle

V
A
Sto
Ka

Hälle/ wafns vppehälle/ stærcka och KrüggsMän/
Domare/ Propheter/ SpåMän/ och Adels
Män/ Hofwidz Män öffuer semtije/ och ärligha
Män/ RådhsMän och wisse/ Umbetes Män/ och
wältalande Män. Wij bidhie förthenstul Gudh wår
käre Himmelske Fadher om nådhe och syndernes förlåtelse/ at
wårt wålföränte straff/ måtte isfrån oss affwendt warda!

At Gudh wille nådeligen hans öfverlofda högdödsöfswa-
de Zwå Jew trösta och hugswala. Så ock sin milderkte wålsignelse
förlåne til vårt Christelige vpsått/ at något aff Gudz ord betrachte
och öfwerwåga/ för ån som något medh salige Lüktes vthfärd företa-
ges/ at alle måtte lända Gudz Namn til loff/pris och åhra/ oss til
fyrckelse i lredom och godhs geruingar/ til hopp och förtroöstning/
och på thet senaste til een ewigh saligheet. Wij wele förthenstul bi-
dia och säja: Fader wår som/ etc.

Orden/som wij wele hwar med andra/i HER-
rans fruchtan på thenna gången förhandla/ finnes
i then 27. Psalm, och lyda altså:

En Psalm Dawidz.

HERREN är mitt lius och min helsa/ för
hwem skal iagh fruchta migh: HERREN är
mins luffz krafft/ för hwem skulle iagh grufwa
migh. Thersföre om the onde mine mootståndare
och fiender til migh wilia/ til at fråta mitt lött/ mo-
ste the stöta sig och falla. Om ån en håår ladhe
sig emoot migh så fruchtede sig ån tå mitt hierrea
intet:

intet: em een stridh hofwe sig emoot migh/
så förlåter iagh migh vppå honom. Jte bedher
iagh aff HERANOM thet hade iagh gerna/at iagh
blifwa må i HERANS huse i alla mina luffzda-
gar: Til at stodha then sköna HERANS Gudz
tienst/ och besölia hans Tempel. Ty han öfwer-
täcker migh i sinne hyddo i endem tidh: han för-
gömer migh hemliga i sitt tiäll/ och vphöjer migh
på ene klippo. Och skal nu vphöja mitt hufwud
öffuer mine fiender som omkring migh äro: Så
wil iagh i hans hyddo loff öffra/ iagh wil sunga
och loff säja HERANOM.

Dhi thesse vplåne orden/vthwalde i HERANOM Chri-
sto/ priffar och berömmar then Helighe David, Gudh
Allmechtigh: säjandes: Gudh wåra siet lius/sin hel-
sa/ och sin luffz krafft/ och at han thersföre för ingen sig fruchtar
eller grufwar/ ehuru hans onde mootståndare och fiender wilia
ihoop medh honom/ säger han sig inthet gifwa sig thet widh/
vthan förlåter sig på HERAN. Sedan ställer then Helige Da-
uid een böön til Gudh/ innerligen åstundandes/ at han motte
warda bönhörd. Och går bönen vth thers vppå/ at han måtte
sää blifwa i HERANS huse alla sina luffz dagar. Låter han
sig ock märcia/ at han förhäppas/ at Gudh icke honom södn/
hwadh han så i godh tilförsicht bidit hafwer/ warder honom vn-
nandes/ wistas i sinne hyddo/ och thet honom bewarandes/ lå-
tandes thet honom frijt och obehindrat göra sin Gudztienst.
Han säger sig och stadeligen förhoppas/ at Gudh skall göra
honom til een Herre öffuer alla sina fiender/at han skal hafwa or-
saak vthi Gudh hyddo lof öffra/ sunga och lofsäja HERANOM.

V
A
Sto
Ka

Talas altså / i denna vpläsne Texten / både om Da-
vids frimodigheet / emoot sine fiender / doch icke aff sine egne
krafter / och Menniskligh wijsdom / vthan aff Gudz hielp och
och bistånd: Så och om Davids gudhachtigheet / at tjena
Gudh i alla sina lifsz dagar / icke allenast hemma / vthan besyn-
nerligh / och medh hoopem i HERRans Tempel. Begge these
stoore dygder / nembligen vara modigh emoot sine fiender / i
HERRanom Gudhi / så ock gärna tjena Gudh / medan the syn-
neligen hafva låtit sig märckta hoos thenne salige Wälborne
Herren / år denna texten vthwald / at ther aff hålla på thenna
gången een kortt vthfärdz Predikan / helst medan och at i dag-
sens Helge Evangelio / talas om ewinnerligge hyddor / at man
skal göra sig wänner aff then orätta Männon / på thet at när
wij behöfwe / måtte wij Annammans vthi samma ewinnerlighe
hyddor. Nembligen när wij aff våra häffvär görandes wäll
emoot the fattiga och torff tige / låte see vår tröo på Christum /
ock så för hans förtienst warde i the ewige hyddor. inrymbde och
anammadhe.

I these vpläsne Psalmens ord / tales och om Gudz Hyddor
at Gudh sijna ther vthi här i världen bevarar / och the som så
bevarade warda / the sedan i the Himmelske hyddor / loffoffra /
sunga och loffsäja HERRanom.

Wij tage förthenstull thenne vpläsne texten för oss / wiðhare
at eftertänckia och besinna / i these twenne stycken:

I thet första wele wij betenckia Davids frimodigheet emoot sijne fiender:

I thet andra stycket wele wij besinna Davids gudfruchtigheet at tjena och dyrcka sin Gudh i alla sina lifsz dagar.

These äre the twenne stycken / som wij wele på thenne gån-
gen kortteligen och censaldeligen förhandla. Gudh wär käre Zimmelske Son.

Re gader oss alla nådeligen wällsigne / och låte alt nytteligen och fruchtigbligen affgå.

Thet Första Stycket.

Thet Helge Konungen och Propheten David / låter höra
sijn frimodigheet / först i så måtto / at han säger sig ingen
fructa / wore sig hoo kan / för hwen skulle iagh fructa migh
iagh rådes inthet wil han säja / fast än the wore mine owänner /
som låtas vara mina bästa wänner / för hwilke at wachta sig /
år wäl swårt / och mycket swårare än för sina yppenbara fiens
der taga sig til vara. Som och inthet lättare säte år / at någon
bedraga / än at een låtes vara eens wän. Then som
finickrar medh sin nästa / han vthbreder ett nåat för
hans fötter / Proverb. 29. v. 5. Dwannen kommer at sko-
da och besökia / och menar doch inthet aff hiertat: vthan söker
något thet han lasta mää / gå bårt och förat vth. Een wän
then wij oss betro / then wårt brödh åter / trampar oss vnder föt-
terna / Psal. 41. Sådanda falska wänner hafwer then helige Da-
vid och haft. Thet skrifwes om then Helige David / 1. Sam. 23.
Huru the Philisteer strjdde emoot then staden Kegila / röfwas
de och brände ther om kringh. I sådant blifwer David kun-
nogt / skyndar han sig til at vndsättia them / vnsceet han hade
nogh at göra at få sijne vnderhafwande Krigsmän medh sig /
för then fahrligheet som ther på gänge war / för fiendens stora
mache skul / och David medh sijna een Ringa hoop war. Da-
vids Män säja til honom: Sj / wij hafwe fruchtan här i Juda /
och wille än nu gå bort til Kegila / til the Philisteers häär:
Doch icke thes mindre saar David foort / efter Gudz til säis-
jelse / om seger och öffuerhand emoot sijne fiender. Strjder
emoot the Philisteer / driffwer them theras boskap bort / och
läär them een stoore slachtingh aff / och altså vndsatte them i

V
A
Sto
Ka

Regila. Men icke långt ther effter/ så Saul Davids fiende/
kom at belågra Regila/ förmodandes så David medh thet samt-
ma til fånga/ nu ehuru wål the borgare i Regila lättas wara.
Davids synnerlige wänner/ och vnna honom alt gode/ för then
floora wålgärning han them bewiste/ woro the lijk wål sinnas
de förråda David vthi Sauls händer/ thet the och giordt hade/
om Gudh icke David therfore warnat hadde. Om thesse och
andra sådana ögna wänner/ som hafwa håning på tungan/ och
galla vthi hiertat/ klagar eben Helige David och i thesse orden/
ther han säger för hwem skalle iagh fructa migh/ för hwem skul-
le iagh gruffwa migh? at han sådana ögnawänner hafte hafwer.

Wij märckia altså/ at then Helige David/ hafwer hafte
wänner/ ibland hwilcka hafuer varit sådana som Syrach cap. 6.
kallar bordwänner/ och rådher förthen skull/ hålla sigh wänliga
medh hwar man/ men betros neppligha enom ibland tusende.
Betros ingom wån/ vthan tu hafwer försökt ho-
nom i nödh. Ty många äro wänner så länge the
kunna nytto ther aff hafwa/ men i nödenne blifwa
the intet beständes: Och månger Man är wån/
then snarligha blifwer orwån/ och wiste han mord
medh tigh han sade thet wål. Äre och somblighe
bordwänner/ och hålla inthet i nödenne. Medan
tigh wålgår/ så är han tijn stalbroder/ och lefwer
i titt hws lyta som han och woro ther Hwspbonde.
Men går tigh illa/ så står han tigh emoot/ och låter
ingestådes finna sigh/ still tigh ifrå tina orwänner/
och tagh tigh lykwål också til wara för tina wän-
ner. Så hafuer ock then Helige Michas förmant sina äs-
hörare cap. 7. säjandes: Ingen tros sinom nästa/ in-
gen.

gen förlåte sigh på Förstar/ förwara tjns muns
döör för henne som sofwer på tynom arm. Ty
Sonen förachtar Fadren/ Dottren sätter sigh op
emoot Modrena/ Sona hustrun är emoot sin
swåro/ och Menistiones fiender är hennes eget
hws sock.

Sedan låter then Helige David bådhe höra och spörja
sijn frimodigheet/ så han i synnerheet ihogh kommer/ några
som han wiste wara sijne onde mootståndare och bårö censkyt
haat emoot hans person och woro honom så hetske och arge/ at
the för hwar skul wål hade frätit hans kött/ eller önskat at hans
kropp såsom ett aas/ motte för hundar och Rånbnar vthkastat
warda/ och aff them vpåtas/ och altså få en åsna begraffning/
såsom G. B. D. han hoos Jerem. i thet 20. cap. Hootar
then ogudhachtighe Konungen Joachim/ at man skulle inthet
begråta honom säjandes: Ach Broder/ ach Syster/ man skulle
inther begråta honom / säjandes: ach Zere/ ach Adeling/ vthan
han skulle i åsna som een åsna begrafwen warda/ förslåpat och vthka-
stat för portten i Jerusalem/ Och wil altså then Helige David/
medh thetta ordsätt om sina fiender/ at the wilia fråta hans
kött/ låta märckia sijna fienders och mootståndares grymheet
och bitterheet emoot sigh.

När wij nu här höra om then Helige David/ at han så
arga och hetske orwänner hafte hafwer/ såsom Saul och flere
huru kunne wij medh såål förundre at och wij stundom råka
vth för onde Menistior/ så hetske motståndare/ the som
wilia til oss at fråta wårt kött/ offta oförskylt och vthan gifwin
orsak. Hwadh skulle wij säja? Är sådant steet på thet
fårsta trådhy/ hwadh skall stee på thet tårre?
Hafwer then Helige David hafte sådana orwänner och moot-
stån-

Y
A
Sto
Ka

Skändare: Hafwer Christus IESUs sielffsådant haat för
mumit vthaff Judarna/ och öffuerste Presterna/ är han vthaff
Zuda sin egen discipel förrådd worden/ vele wij och icke gif-
wa oss til stridh/ när som oss slieke wedersfaars och händet?

An wij dare blifwer Davids frimodigh; kunnig/ther med
at han säger: Om een haår ladhe sigh emoot migh/
så fruchtade sigh ån tå mitt hiertta inthet: Om een
stridh hoofwe sigh vp emoot migh/ tå förlåter iagh
migh vppå honom. Ihesse orden/ som then Helighe
David talar om haår och om stridh/ förstår then Helighe Da-
vid sådane mootståndare och fiender/ som icke allenast achta gö-
ra David för hans Person försåång och skadha/vthan och them
som willa fråta hans vnderfåtares kôdi/ falla in vthi HErrans
arff/ brenna hans Helighe Tempel/ och aff Jerusalem steens-
hoopar göra. Gifwa hans tienares lekamen foglomen vnder
Himmelen til at åta/ och hans heligas kôdi diuromen på mar-
kenne/ vthgiuta blodh Kring om Jerusalem såsom watten/ vp-
åta Jacob och hans hys förôdha/ såsom i then 79. Psalmen kla-
gas öffuer the grymma Hedningars haår.

Hår synes hwadan thet kommer/ at gudfruchtige Konun-
gar och Potentater/nôd gas greppa til swård/försambla Krijg-
folek/ föra Krijgh/ nembligen at the sinnas som lägga sigh es-
moot Gud; Försambling/ och håffua sigh vp emoot henne. Tå
wil icke annars wara/ ån at een Christeligh Öffuerheet/ grep-
per til wapn och wårja at sådane illwilliande i theras onda vp-
såat förhindra/ stridha för Gud; lagh/ then Christelige Reli-
gions frifheet/ såsom the gudfruchtige Konungar/ och andre
i sinom tidh glordet håffua. Och vthaff Macabers böker är
mycket til at förnimma. Och hwadh är orsaken til thenne wår
stridh medh the Påwelle/ vthan at hålla them ifrån oss/ och wårt
Fädernesland/at the icke oss motte i wårt Christelige Religion
göra något hinder och försång? Ihes

Ihesa är altså talat om Davids frimodigh; först emoot at-
ta i gemeno/ sedan emoot sin egne och särskilte owänner/ så wäl
oek emoot almånne Land; och Rijkens fiender. Emoot hwille
then helighe David håller sigh så frimodigh/ at han säger sigh
för ingen fruchtta sig för ingen grufwa sig/ och at hans mootstån-
dare och fiender skola stöta sigh och falla/ at hans herta frucht-
tar sigh inthet.

Da wille wij til thet andra i thetta första stycket märckia
hwadhhan then helighe David sådan frimodigheet bekommer.
Nembligen ther aff at han tröstar vppå Guds Halmachtigh/
sijandes: HERRen är mit lius och min helsa för
hwem skal iagh fruchtta migh: HERRen är mins
lyff; krafft för hwem skulle iagh grufwa migh/ och
som i then 46. Psalmen står/ och Gud; Försambling sunger:
Gudh är wår tillflycht och starkheet och en hielp v-
thi the stora bedröfwelse/ som oss vppå kommen åro.
Therfore fruchte wij oss inthet/ om ån wårlden för-
ginges/ och bergē mitte i hafwet suncke. Om ån haf-
wet rasade och swalladhe/ så at för thes buller skal
Bergen om kull fölle/ Sela. Lykwål skal Gud;
Stadh lustigh blifwa med sina brunnar/ther thems
högstas helgha Boningar åhro. Guds är när
them ther inne/therfore skal han wål blifwa/ Gudh
hielper honom bittida. Hedningarna moste för-
twifla/ och Konunga rikten falla: Jorden moste
förgåas/ tå han sigh höra låter. HERRen Ze-
baoth är med oss/ Jacobs Gudh är wårt besydd/
Sela. Kommer och seer HERRans wårde/
then

Y
A
ST
Ka

then på Jordena sådana förstöring gör/ then ertlig
fullar i hela werldenne: sönderbryter bogan/ sönder
derbråkar Speßen/ och vpbränner wagnarna med
eeld/ warer stilla och besinner at iagh är GUDH:
Iagh skal winna prys ibland Hedningarna/ iagh
skal winna prys på Jordenne. **HERRER**
Zebaoth är medh oss/ Jacobs Gudh är vårt be-
skydd/ Sela. Syr. 34. v. 24. Alltså hafwer och then frimod-
dige strid; hielten Judas Maccabæus medh sina bröder
warit oförskräckt/ at förswara Guds tjensten och helgedomen/
doch bidit Gudh om nådh och hielp/ fastat medh sina vnderhaf-
wande/ sage; Alla Hedningar försambla sigh emoot
oss/ huru kunna wij för them blifwa/ vthan tu hiel-
per oss vår Gudh? Sedhan lätit kalla folcket tilhoopa
medh Basuner/ giordt Regimentte/ Sverstar/ Höffwidz män
och Skatte Mestare/ dragit åstadh/ lågrat sigh emoot sina fiender/
förmanat sitt folck/ at the skola wara oförskräckte/ och så
beslutit talet: Men hwadh Gudh i Himmelen wil/
thet skee/ 1. Maccab. cap. 3. När nu alltså Konungar och Po-
tentater/ hafwa thet vpsätet i sinne tågh och håarfårder/ hafwa
thet vpsätet at strida för Guds Församblingh/ och then rätte
Religionens obehindrade lop och frischeet/ trösta och på Guds
hålla honom för sitt lius och sin helsa/ för sin lifffz krafft/ förlåta
sigh vppå honom/ så skal och GUDH vphysa them/ medh goda
råd/ styrkia theas händer/ och lifffz krafft/ at theas mootstän-
dare skola stöta sigh och falla.

Thet

Thet Andra Stycket.

Then helige Konungens och Prophetens Davidz frimod-
digeet och oförskräckte hertta emoot alla sina illwilliande/
falske wänner och bröder/ vppenbara ovänner och mootstän-
dare/ så wäl som almenne Landz och Rikets fiender/ huruledes
han för ingen teera fruchtat sigh/ ther aff at HERREN är hans
lius/ och hans helsa och hans lifffz krafft/ och at han förlåter
sigh vppå HERREN/ hafwe wij i thet första stycket hört och be-
sinnat/ huru then helige David medh alla gudachtiga stor fördeel
hafwer för then ogudachtige. Hwilkens lius vthslök-
na skal/ och gnyttan aff hans eeld inthet lysa. Lins-
set i hans hyddo warder til mörcker och hans lyck-
ta öffuer honom vthsläckt/ hans häfwars til gån-
gar warda trånga/ och hans anslag feelar honom/
han är medh sina sötter förd i snarona/ och wand-
rar i nätet/ een Snara skal hålla hans håd/ och
the tårstige skola såå fatt på honom/ hans snara är
lagd på jordenne/ och hans gildre på hans stigh.
På alla sidher skola hastigh försårelse förskräctia
honom/ så at han icke skal wetha hwart vth han
skal/ hunger skal blifwa hans häfwor/ och vshelheet
skal blifwa honom tilredd/ och hengia widh honom
hans hws starkheet skall förtörd warda/ och
hans starkheet skal dödzens förste förtära. Hans
tröst skal vthrotas/ vthu hans hyddo/ och the skola
dröfwa honom til förskreckelsens konung. Vthi
hans hyddo skal inthet blifwa/ öffner hans Palats

Y
A
Sto
Ka

Skal swaswel strööt warda. Nedan til skola hans
rötter förtärklas/ och äfwan vppå affstäras hans
sädh/ hans äminnelse skal förgås i landena/ och
inthez Namn hafwa på gatonne. Han skall
drifwen warda ifrå liusen i mörkret/ och aff ior-
denne bortkastat warda/ Job. 18.

Här i thetta andra stycket låter oss märckia och beskodha/
then helige Davids synnerlige lust och willa/ at waravthi Gudz
Församling medh sin gudztienst/ at få obehindrat hålla sig
ther widh/ vthan återwenda vthi the Himmelska hyddor offra
loff/ sunga och loffsäija HERANOM. Sijn begärelse och
lust at wara medh Gudz församling i then almenneliga Gudz-
tienst/ låter then Helighe David märckia/ ther han säger:
Ett bedher iagh aff HERANOM thet hade iagh
gärna/ at iagh blifwa må i HERANS huse i al-
la mina lifsdagar: Til at skoda then sköna Gudz-
tienst och besökia hans Tempel. Een sådan lust låter
han ock see i then 24. Psalmen sungen: Huru lustigha
äro tina boningar HERRE Zebaoth. Min siäl läng-
tar och trångtar effter HERANS Gårdar: Min
kropp och siäl frögdar sig vthi lefwandes Gudhi.
Th Foglen hafwer funnit itt hws/ och Swalan sitt
boo/ ther the sina ungar leggia: Nemblika/ titt
Altare HERRE Zebaoth/ min Konung och min
Gudh. Salige äro the som i timme huse boo/ the
lofwa tigh til ewigh tidh/ Sela. Salige äro the
Menniskior som tigh för sin starkheet hålla/ och
aff

aff hiertat effter tigh wandra. The ther gå genom
Jemnerdalen/ och göra ther kellar/ och Lärarena
warda medh mycken wälsignelse prydder: The win-
na then ena segren effter then andra/ at man see
må at then rätte Guden är i Zion. HERRE
Gudh Zebaoth hör mina bön/ achta här til Ja-
cobs Gudh/ Sela. Gudh war sköld/ skoda doch/
see vppå tins Swards Rulle. Th een dagh v-
thi tina Gårdar är bättre än tusende: Iagh wil
heller achta dörena vthi minis Gudz huse/ än len-
ge boo vthi the ogudachtigas hyddom. Th HER-
ren är Sool och Sköld: HERREN gifwer nådh
och ähro/ them fromnom skal inthez gode fattas.
HERRE Zebaoth/ säll är then Menniskia/
som förlåter sig vppå tigh.

Thet är märckandes vthi thenna war text/ at then helige
David kallar/ then Gudz tjensten som vthi hans tid war sköön/
bådhe för then sköna ordning som han gjorde medh Prestter och
Lewiter vthi Gudztiensten/ 1. paralip. 17. Sā och för the här-
lige tigh/ såsom widh Gudztiensten brukades/ ther til then he-
lige David och mycket i sin tidh gifwit hafwer/ 1. paralip. 23.
Men eenkannerligen kallar then helige David Gudztiensten
sköön/ för the härlige ting som ther Predikades/ i synnerheet
om then tilkommande werldennes frelsare/ hwilken David så
som een Konung och Propheet medh alla som wānta Israels
förlösning högeligen ästundade komma i kötet/ Luc. 10.

Här märcker man hwarh Konungars och Potentaters
förmestiga lust skal wara/ nembliken/ gärna wara i HERANS
huse/ skodha then sköna HERANS Gudztienst/ och medh
E ij hier

hjerrens lust höra/ at then velsöfwadhe werldennes Frelsare
är allredha kommen/ wij hafwe ingen annan til at förwäneta.
Sones och Konungar och Herrar wäl anstä/ at Gudztiensten
vthi Kyreliornahälles skön och härligh medh lärde och skickes-
lige Män i Preste ämbete/ medh wäl skafferade och prydde
Kyrektor/ Altare och Mesekläder Orgor och andre sänge tyg.
Förnembligen at then rätte Gudztiensten och Religion motte
allesstädes obehindrat idlas och drifwas/ och alle the motte
vthrotas som hålla vppå löösachtigh lära/ Psalm. 71. v. 7. At
öffuerträdare icke må blifwa onäpste/ at falsk folck och lögare
icke träffwas måtte. At bittidha motte förgöras alle
ogudachtiga i landena/ och alla ogärningzmän vth-
rotas vthur HERRans Stadh/ Ps. 121.

Sedhan och til thet andra låter then helige David medh
these ord/ ty han öfvertäckes mig i sine hyddo i on-
dom tidh: Han förgömer mig hemliga i sitt tiäll
och vphöjer mig på een klippo/ märckia huru han är
skundar ale för ett så behålla sin roligheet och frishheet/ at wara
tillstädes vthi Gudz Församling/ och hans fiender icke måtte
trängia och hålla honom ther ifrån/ såsom honom sådant skedde
i Konung Sauls tidh/ aff hwilken han bleff förjagat vthur lan-
det/ och ifrån then sköna Gudztienst. Hwilken olegenheet
han högeligen beklagar/ sågandes: Wee mig at iagh een
frembling är / ibland Mesek / iagh måste bo i
bland Redhors hyddor / thet warder mine ställ
långt/ etc. Psal. 120.

Täckar altså i thenne wår text then helige David/ sin
HERR och Gudh therför/ at han öfvertäckes honom i sinne
hyddo i ondom tidh/ och förgömer honom hemliga i sitt tiäll/
och vphöjer honom på eenne klippo/ bediandes och innerligen/
at Gud

at Gudh han wille ännu framgent öffuertäckia honom i sinne
hyddo/ vthi onda tidher/ vthi feigd och ofredh/ at churu thet så
kunde gå/ at David lifwarist medh sina/ sin Gudztienst och
Religion främotte behålla. Sådant haffuer then helige Da-
uid låtit see/ at Gudh honom til bödh til ett syndastraff/ för thet
han räknadhe folket/ antingen han wille hafwa hårdtidh i tre
åhri sitt land/ eller i tre månader fly för fiender/ eller at Pestil-
lentie bleffue i tre dagar i hans land? så hafwer David sage:
Migh är stoor ängest / men lått migh falla vthi
HERRans Hand/ ty hans barmhertigheet är
stoor/ iagh wil icke falla i menniskio hand/ 2. Sam. 24.
Så wil thet och wara/ så bödr thet see i Gudz Församling/ at
bådhe öffuerheet och vnderfätare/ troligen bidhia och anhålla
hoos Gudh almechtigh at han täckes vna of/ sitt helige och
saligh görande ord reent och klaart/ förtaga styrta och til inhet
göra dieffwulens och alla hans lemmars grymheet och wredhe/
at han icke må of ifrån hans helige ord aff sträckia. Görs
altså behoff tufft och offra slunga och bedia/

Bevara of Gudh vthi tin ord/ etc.

Bidia at Gudh wille öffuertäckia of i sinne hyddo i onda tidher/
at han wille förgömma of hemliga/ i sitt tiäll/ och vphöja of
på eenne klippo/ förlåna of een beständig fredh at wij honom i
fruchtan och bafwan tiena måge/ i heligheet och rättfärdigheet/
och altidh priffa och åhra hans heliga Namn.

Hwadh för sorg och bedröfwelse förändring vthi Reli-
gion en och Gudztiensten med sig förer/ när i Staden för then
rätte Gudztiensten införes Hednist affguderij/ Mahometist/
Papistisk/ Calvinist/ och annat Swärmerij/ låter Gudh sielf
forninna/ Amos. 8. sågandes: På then tydhen säghet
HERRen HERRen/ skal iagh låta Colena

E ij

neder-

nedergå om middagen/ och landet mörkt warda om
liusa dagen. Jagh skal förwenda edher Högthi-
dhes dagar i särgh/ och alla edhra wiffor i liaga
gråat och iagh skal låta komma een säck öffuer alla
lender/ och göra alla huffwudh tullat/ och skal göra
them eena särgh/ lika som man förjer eenda So-
nen/ och the skola fåå een ynckeligh anda. Så
then tiden kommer säger HERRen/ HERRen/ at
iagh skal senda een hunger i landet/ icke een hunger
effter brödh/ eller tårst effter watn/ vthan at höra
HERRans ord: Så at the skola löpa hütt och
tütt/ ifrå thet eena hafwet til thet andra/ frå Nör
til Öster til at sökia HERRans ord/ och skole doch
icke finnat. På then tiden skola sköna Jungfrur
och ynglingar försmechta aff törst. Sådant sant wara
bekenner aff sielfwa förfarenheten/ then helige/ Tobias 2. v. 6.
Thet samma synes aff 1. Maccab. corum 1. cap. När then hed-
niske Antiochus then idle påbödd vptaga hednist sätt/ taga widh
tgeras gudztienst/ så hölsingen omslärelse/ the föllo ifrå thet he-
lige förbundet och höllo sigh såsom hedningar/ och wardo plas
förstöckade/ til atbedruffwa all skam och laster. Thecla Is-
rael/ ehwar the bodde war een floor hertans sorg/ och Förstär-
na sörgde/ och the äldste och Jungfrur och Quinnor sågo jem-
merligh vth/ Mån och Quinnor klagadhe/ och heela landet
ware bedröfwat/ för then grufwelighet skull som thet skeddet
och heela Jacobs hws ware fult medh Jemmer. The belade
helgedomen och wachtadhe på solket som vthi templet gingo/
at förtaga Gudztiensten/ helgedomen ware ödhe/ helgedagar
worde alt sammans särge dagar/ och Sabbaterna inthet annat
än jem

än jämmer/ Gudz Loghböcker sönder rffiwos och vprändes/
alle blefwe dräpne när hwilla Gudz förbundz böker funos/ och
alle the som Gudz lagh höllo. Sådanne försträckelige exem-
pel/ skulle jw medh rätta bewela of/ innerligen at bidia Gudh
bewara of ifrå affguderi och falsk Gudztienst. At wiffsielfwa
stjteligen wachta of för falska Propheter effter Christi för-
maning/ Matth. 7.

An låtter then H. David märkiesig at han hafwer synner-
ligh lust/ icke allenast här i thetta lifwet at tiena Gudh alzmech-
tigh effter thet wifs och såat som Gudh hade förestrifwit/ vthan
och begärade/ när Gudh hade vphögt hans huffwud/ öffuer sine
fiender som omkring honom woro/ Offra loff vthi hans
kyddo/ siunga och loffsäija HERRANOM.
Låter sigh höra at han längtar och högeligen thet effter/ at Gud
han wille vphöfja hans huffwudh/ öffuer hans fiender/ som om-
kring honom woro/ kötet/ dieffwulen/ och werlden/ at han mot-
te tiena Gudh alzmechtigh/ frelsas vthu thet hinder som thenna
wärlden medh sigh hafwer.

Sådan begärelse och lust at genom then timmeliga döden
blifwa vphögd/ öffuer alla våra fiender/ som omkring of ähre/
eil at vthi Gudz kydda och thet ewigha lifwet/ loff offra siunga
och loffsäija HERRANOM: Förlåne of Gudh war käre Him-
melste Fadher genom sin Son Jesum Christum!

Thetta ware fortteligen och eenfaldeligen talat öffuer
me wol säie core hädhe om Davids förmaning.

til GUDH Almechtig: Gudhfruchtigheet / lust til
wår Christelige Religion, wårdat om sijn saligheet / så wål
som om andra margfalliga dygder / wårder omständeligen vthi
sielfwa S. W. Herrens Generalens lesuarnes beskrifwelse
omtalat. Och sådant medh tilbörlich berömmelse och lofford/
såsom S. H. Generalen thet medh all skäll förtient hafwer.
Man böde lofwa the ährliga Mån: såja huru mång härligh
ting Herren hafwer giordt medh them aff begynnelsen / genom
sin stoora macht the hafwa märckeligha gerninghar giordt / the
hafwa gifwit wisliga råd / regerat folk medh råd och förstånd /
wari i sin tidh lofliga / och medhan the lesde högtachtade och
effter sig leffde itt ährligit namn. Theras loff skal icke för-
gätas. The äro i fridh begraffne / men theras namn lesuwer
erwinerliga. Folket talar om theras wissheet / och Församblin-
gen förklarar theras loff. *Syrach cap. 44.*

HERRen Gudh ware alles wårt lius / och
wår helsa / och wår lyffzkræfft / at wij för ingen mot-
te frucha och gruswa oss / at wåra onde moottän-
dare och fiender måtte sigh stöta och falla / at wij
blifwa måtte i HERRans huse / i alla wåra lyffz-
dagar / at han öffuertäcker oss i sin hyddo i ondom
tidh / förgömmier oss hemliga i sitt täll / och öp-
höyer wårt huffwuldh öffuer wåra fiender /
na sörgde / och the mör-
merligh vth / Mån och Quinnor klagadhe / och heela landet
wårt bedröfwat / för then gruswelighett skull som ther skedde /
och heela Jacobs hys wårt fult medh Zemmer. The belade
helgedomen och wachradhe på folket som vthi templet gingo /
at förtaga Gudztiensten / helgedomen ware ödhe / helgedagar
worde alt sammans särge dagar / och Sabbatherna inthet annat
än jem